

برنامه عملیاتی گروه جراحی عمومی
جهت بهبود کیفیت آموزش بالینی در مقاطع:
دستپاری

اعضای کمیته راهبردی گروه جراحی عمومی

دکتر عزت ا. رضایی	دکتر بیرقی	دکتر جنگجو	دکتر علی اکبریان
دکتر کاظم زاده	دکتر مداح	دکتر عبدالهی	دکتر مدقق
دکتر جودی	دکتر شباهنگ	دکتر فتاحی	دکتر هیرادفر
خانم معاونیان			

برنامه عملیاتی:

یک ابزار دقیق برنامه ریزی به حساب آمده و استراتژی سازمانی را برای رسیدن به یک هدف مشخص می نماید، جزئیات در نظر گرفته شده در چنین طرحی به کارآمدی سازمان کمک نموده و می تواند ماموریت سازمان را برای رسیدن به چشم انداز ترسیمی یاری رساند.

برای برنامه ریزی یک طرح عملیاتی نخست باید اهداف و وظایف اعضای تیم مشخص گردد، سپس اعضا باید در روند برنامه ریزی مشارکت داده شده و گزینه های مطرح شده را تجزیه و تحلیل نمایند، هرگونه ابهام زدایی در اجرای طرح های عملیاتی از واجبات در اینگونه طرح ها به شمار می رود و در نهایت پرداختن به جزئیات و کلیات این برنامه می تواند اطمینانی را برای رسیدن به موفقیت تضمین نماید.

ایجاد و شرح کارهای برنامه ریزی شده می تواند تا حد قابل توجهی از اتلاف هزینه و زمان بکاهد و انگیزه های سازمانی را برای رسیدن به هدف تقویت نماید.

برای بهره مندی از برنامه های عملیاتی باید مدیریت ریسک را نیز فعال نموده و تمامی فرصت ها و تهدید ها را باز شناسایی نمود ارزیابی این عناصر موجب بهبود کارایی و شناسایی المان های مثبت و منفی در کار خواهد شد.

لذا برای ارائه یک طرح عملیاتی نیاز به شناخت، تعریف و ارائه موارد زیر است:

- ۱- یک نفر باید مسئول و پاسخگوی طرح عملیاتی نوشته شده باشد و اقدامات مناسب را برای اجرای آن تنظیم نماید.
- ۲- مراحل عملیاتی باید خالی از ابهام بوده و به روشنی بیانگر ایده ها و افکار موجود باشد.
- ۳- هر قسمت از برنامه باید یک فرد مسئول داشته باشد.
- ۴- برای تعریف ماموریت سازمان و اجرای برنامه یک نفر پشتیبان لازم است.
- ۵- آگاه نگاه داشتن افراد سازمانی و ایجاد حلقه های ارتباطی مناسب بسیار مهم و ضروری است این امر باعث انجام اقدامات هماهنگ خواهد شد.
- ۶- هر مرحله از طرح بایست معیاری برای تعیین بودجه داشته باشد
- ۷- تاریخ گام به گام اجرای برنامه عملیاتی برای رسیدن به نقطه هدف مورد نیاز است.
- ۸- تاریخ تکمیل پروژه باید به روشنی ذکر گردد..

مهارت انجام اعمال جراحی یکی از عوامل کلیدی موثر در عملکرد یک جراح و منوط به داشتن دانشی عمیق در زمینه های مربوطه در اعمال جراحی است. دستیاران باید اطلاعات اساسی و پایه را برای یادگیری اعمال جراحی با هم ارتباط دهند تا بتوانند در اتاق عمل به طور موثر از آنها استفاده کنند.

استفاده از پیش سازمان دهنده ها مطالب درسی را برای یادگیرنده معنادارتر می سازد و منجر به یادگیری بهتر و انگیزش آموزش بیشتر فراگیران می گردد. بنابراین پیش سازماندهنده هایی طراحی و اجرای دوره های آموزشی کوتاه مدت به عنوان یک نمونه علنی تاثیر زیادی بر میزان یادگیری دستیاران و افزایش آگاهی آنان در زمینه جراحی های بعدی خواهد شد.

بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع و بر اساس نظرسنجی های بعمل آمده از اساتید و همچنین با توجه به نقاط ضعف و عدم آگاهی دستیاران در برخورد با اقدام جراحی، مقرر گردید دوره های آموزشی پیش نیاز برای آگاهی و شناخت دستیاران طراحی و اجرا گردد.

این دوره های آموزشی مستقل شامل:

الف: طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت آناتومی کلینیکال در عمل جراحی برداشت اعضا از فرد مرگ مغزی

آموزش کلینیکال بر بالین فرد مرگ مغزی شده، در بیمارستان منتصریه مشهد بعنوان یکی از مراکز مهم پیوند اعضاء افراد مرگ مغزی شده، طراحی و تحت آموزش قرار گرفت. این دوره برای تمامی دستیاران گروه جراحی عمومی با توجه به عدم شناخت دستیاران از آناتومی بدن فرد زنده طراحی شد، زیرا تمامی دستیاران در طول دوره پزشکی عمومی، کار بر روی مولاژ یا شرایط شبیه سازی شده و یا جسد فرد مومیایی شده که از نظر کیفیت در حد پایینی می باشد را آموزش دیده اند که این نوع آموزش چون یادگیری هدفمند و با دید جراحی نبوده دانشجویان توجه زیادی به یادگیری آن نداشته اند. از طرف دیگر برخی قسمت های بدن بصورت روتین در جراحی های شکمی در دسترس جراح قرار نمی گیرند. به عنوان مثال عروق بالا و پشت کبد، عروق رتروپریتوئن و ... بنابراین ممکن است رزیدنت جراحی بدون دیدن این قسمت ها و بدون تسلط آناتومیک، فارغ التحصیل شود در حالی که در برخی شرایط بخصوص جراحی در بیماران ترومایی مجبور به انجام عمل جراحی بر روی این قسمت ها می باشد. لذا راهکارهایی در جهت بهبود کیفیت آموزش های تشریح و شناساندن ارزش های آن مخصوصا برای دستیاران جراحی حائز اهمیت می باشد، زیرا اگر دستیاران نتوانند ساختارهای آناتومیک بدن و نحوه کارکرد آنها را در یک فرد زنده مشاهده کنند، آموزش ارزش بالایی نخواهد داشت. بنابراین مقرر گردید کلیه دستیاران گروه برای یک دوره آموزشی، طبق اطلاع قبلی در عمل جراحی هاروست (برداشت عضو) به عنوان کمک اول یا دوم استاد در بیمارستان منتصریه حضور یابند. برنامه حضور دستیاران در بیمارستان با توجه

به برنامه آموزشی گروه و حضور دستیاران در بخش و اتاق عمل تعیین گردید و مقرر شد، دستیار تعیین شده (سال ۱-۲-۳-۴) در هر بار عمل برداشت اعضا (در هر ماه)، همراه با استاد مربوطه در اتاق عمل بیمارستان منتصریه حضور یابد.

در این دوره آموزشی پس از حضور استاد و دانشجو بر بالین فرد مرگ مغزی شده، استاد به شکلی جامع و با جزئیات کامل، آناتومی شکم، لگن و توراکس فرد مرگ مغزی شده را با هدف برداشت اعضا جهت پیوند تشریح و به آموزش آناتومی آن به صورت همزمان می پردازد. دستیار نیز به عنوان کمک اول یا دوم تحت آموزش و یادگیری قرار می گیرد. حضور بر بالین فرد مرگ مغزی شده به دستیاران این توانایی و قابلیت را می دهد، که تجربیات دست اول در زمینه بررسی و تشریح بافتهای زنده را کسب کنند و با شناخت و آگاهی بیشتر به اعمال جراحی دیگر بپردازند و اطلاعات و تجربیات زیادی را که لازمه کار یک جراح می باشد را به صورت مستقیم و عینی تجربه کند.

هدف از آموزش این دوره:

هدف این دوره آموزشی این است که فرایند یادگیری را به تجربه ای پویا تبدیل کند و دستیاران را در روبرویی با تجربیات جدید قرار دهد. آموزش بر بالین فرد مرگ مغزی شده به عنوان یک ساز و کار جدید که روشهای یادگیری و تدریس متنوعی را با هم ادغام می نماید، موجب رضایت مندی بیشتری در دستیاران و استادان شده است و می تواند با امکان انعطاف پذیری در یادگیری و با قابلیت بهره گیری از مزایای هر دو روش آموزش حضوری و عینی، یادگیری را افزایش دهد. در واقع هدف از برگزاری این شیوه آموزشی تلاش برای انتقال دانش تشریحی به محیط جراحی و آموزش مهارت های اولیه جراحی در آماده سازی دستیاران برای آگاهی و شناخت آناتومی بافتهای زنده می باشد و فرصتی را برای تمرین تکنیک های جراحی تحت شرایط ایده ال فراهم می سازد و امکان خطاهای جراحی را کاهش می دهد. نتایج این فرایند تنها باعث رضایت دستیاران و اساتید شد بلکه دانش آناتومی را به طور زنده در دسترس فراگیران قرار داد و آنان را با شرایطی جدیدی از آموزش روبرو ساخت و علاوه بر آن اعتماد به نفس، کسب مهارت، یادگیری بهتر، تلفیق آموخته های قبلی با جدید را در دستیاران افزایش داد. بنابراین با تجربه سه ساله این دوره آموزشی به نظر می رسد این روش جای خود را در آموزش دستیاران جراحی عمومی باز کرده است.

ب: طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت تروما

علت عمده مرگ و میر در سنین جوانی و میانسالی که دوره فعالیت یک فرد می باشد تروما است. صدمات ترومایی با درجات متفاوت از خفیف تا تهدید کننده حیات متفاوت می باشد. بنابراین آگاهی از علائم و نشانه های شوک و تروما جدی و ضروری است. هر نوع ضربه، جراحت، شوک، آسیب و حادثه وارد شده بر بدن، در علم پزشکی، تروما (Trauma) محسوب می شود، مشروط به اینکه از خارج به بدن وارد شده باشد و عامل درونی، علت ایجاد آسیب نباشد. به عبارت دیگر تروما هر آسیبی است که در اثر افزایش انرژی ورودی به بدن ایجاد می شود. این انرژی ممکن است از نوع ضربه ای، مکانیکی، حرارتی (سوختگی)، شیمیایی یا انواع دیگر باشد. تروما را می توان براساس مکانیسم آسیب (حوادث ترافیکی، سقوط، حوادث منزل، ...، محل آسیب (سر، شکم و ...) و یا بر اساس ویژگی های عامل ایجادکننده تروما (ترومای نافذ شکم (با شی بُرنده) یا ترومای غیرنافذ (بلانت) و همچنین ترومای حرارتی یا فشاری (باروتروما) و غیره) تقسیم بندی نمود.

بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع و بر اساس نظرسنجی های بعمل آمده از اساتید و همچنین دستیاران جراحی عمومی در خصوص اهمیت و آگاهی از آموزش تروما، دوره آموزشی مستقل تروما در بیمارستان طالقانی مشهد بعنوان یکی از دو مرکز اصلی ترومای شهر طراحی و سه نفر از اساتید گروه جراحی به این مرکز منتقل شدند. کل دوره آموزشی دستیاران در این بیمارستان ۲ ماه و برای دستیاران سال های سه و چهار در نظر گرفته شد. به پندار اساتید انتخاب شده برای آموزش دوره تروما در بیمارستان طالقانی، یک مشکل عمده در مورد آموزش دستیاران در بیمارستانهای مادر این می باشد که عمده فعالیت آموزشی دستیاران بر پایه اتاق عمل، درمانگاه و برنامه گزارش صبحگاهی بوده و تدریس مباحث تئوریک در این برنامه آموزشی نقش پررنگی ندارد. در واقع اساتید در آموزش تئوری مطالبی است که باید در پایان دوره رزیدنتی فرد از آنها مطلع باشد بصورت مستقیم دخالت زیادی ندارند. بنابراین دستیاران خود موظف به مطالعه کتاب های مرجع می باشند. این در حالی است که سالانه آزمون ارتقاء دستیاران بر اساس همین کتب مرجع بوده و لذا در این مورد همیشه در بین دستیاران و در مورد اطلاعاتی که به آنها داده شده احساس ضعف وجود دارد. این موضوع بویژه در مورد دستیارانی که متاسفانه بصورت خودکار مطالب کتاب را مطالعه و با اساتید خود رفع مشکل نمی کنند بیشتر واضح می باشد. بر همین اساس در دوره دو ماهه تروما طرحی پیشنهاد شد که برای دستیاران علاوه بر برنامه های مرسوم که شامل اتاق عمل، درمانگاه و برنامه گزارش صبحگاهی می باشد، با برگزاری دوره های تئوریک به شکل مباحثه ای بین استاد و رزیدنت، دستیاران اصول و نحوه برخورد با بیمار ترومایی را فرا گیرند. این روش تدریس می تواند با شبیه سازی حضور پزشک بر بالین بیمار و همچنین شبیه سازی آزمون

های اینتر ویو در آزمون مورد در افزایش اعتماد به نفس و آمادگی دستیاران برای آزمون ارتقاء و مورد و بر اساس کتب مرجع مفید باشد.

هدف از آموزش این دوره:

از آنجایی که آموزش تروما به دستیاران جراحی عمومی جهت برخورد با بیماران ترومایی حائز اهمیت می باشد، حضور فعال دستیاران در مرکز طالقانی در یک دوره ۲ ماهه با تاکید بر آموزش بر بالین بیماران ترومایی و همچنین افزایش داده های تئوریک و قدرت تحلیل دستیاران جراحی نشانگر تاثیر مثبت این دوره در افزایش اعتماد به نفس و توانایی دستیاران در برخورد با بیماران ترومایی بوده، علاوه بر آن به نظر می رسد اجرای آموزش تئوری این دوره به دستیاران نیز باعث ارتقاء هر چه بیشتر کیفیت این دوره به دستیاران گردیده است.

ج: طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت لاپاروسکوپی

این دوره یک برنامه آکادمیک است که هدف آن توانمندسازی جراحان عمومی جهت انجام اعمال جراحی مختلف به روش های آندوسکوپی (لاپاروسکوپی، توراوسکوپی،...) میباشد.

بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع و بر اساس نظرسنجی های بعمل آمده از اساتید و همچنین دستیاران جراحی عمومی در خصوص اهمیت و آگاهی از آموزش لاپاروسکوپی، دوره آموزشی مستقل لاپاروسکوپی در مرکز مهارت های بالینی بیمارستان قائم مشهد طراحی و تحت آموزش قرار گرفت. این دوره برای تمامی دستیاران گروه جراحی عمومی با توجه به عدم شناخت دستیاران از روش های نوین آندوسکوپی طراحی شد.

هدف اصلی از راه اندازی این دوره:

تمایل به انجام اعمال جراحی به روش کم تهاجمی به طور فزاینده رو به افزایش است. این تمایل هم از طرف تیم درمان و هم با تقاضای فزاینده بیماران همراه بوده است. در حال حاضر پزشکان به صورت محدود و با استفاده از آموزش های کوتاه مدت و اغلب بدون آموزش مدون یا با دیدن فیلم و مراجعه به کتب رفرنس به این اقدامات مبادرت می ورزند. با شروع این اعمال از جمله کله سیستکتومی لاپاروسکوپی ریسک آسیب مجاری صفراوی و دیگر عوارض به طور چشمگیری افزایش یافتند، بر این اساس و به منظور کاهش عوارض انجام این اعمال به روش کم تهاجمی آموزش انجام این اعمال بیشتر از پیش حس می شود.

طراحی و اجرای دوره های آموزشی کوتاه مدت جهت بهبود کیفیت آموزش بالینی در گروه

Goal هدف کلی:

طراحی و اجرای دوره های آموزشی کوتاه مدت جهت بهبود کیفیت آموزش بالینی در گروه

Objectives اهداف اختصاصی:

- ۱- طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت آناتومی کلینیکال در عمل جراحی برداشت اعضا از فرد مرگ مغزی
- ۲- طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت تروما
- ۳- طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت لاپاراسکوپی

Strategies استراتژی های هدف اختصاصی اول (طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت آناتومی کلینیکال در عمل جراحی

برداشت اعضا از فرد مرگ مغزی):

- ۱-۱- افزایش شناخت و آگاهی بیشتر در رابطه با آناتومی بدن
- ۲-۱- تشریح آناتومی قسمت هایی از آناتومی شکم، کبد، لگن و توراکس
- ۳-۱- توانایی شناخت بافت های بدن و آسیب های وارد بر بافت و سلول ها در حین جراحی
- ۴-۱- آگاهی و شناخت از عروق بالا و پشت کبد و عروق رتروپریتون در حین جراحی
- ۵-۱- کاهش خطاهای حین جراحی در اعمال جراحی های بعدی
- ۶-۱- افزایش اعتماد به نفس
- ۷-۱- تلفیق مطالب تئوری و بالینی
- ۸-۱- افزایش یادگیری خودمحوری
- ۹-۱- افزایش مهارت

Strategies استراتژی های هدف اختصاصی دوم (طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت تروما):

۱-۲- آشنایی با اصول درمان بیماران مولتیپل تروما

۲-۲- آشنایی با مقوله سونوگرافی FAST و تمرین آن برای بدست آوردن مهارت کافی

۳-۲- آشنایی با درمان تخصصی برای اعضاء و احشاء مختلف بدن در بیماران ترومایی

۴-۲- آشنایی با سیستم تروما و سیستم ارجاء

۵-۲- آشنایی با سخت افزار و نرم افزار یک مرکز تروما و راه اندازی Trauma Reception Center

۶-۲- آشنایی با مدیریت تیم تروما در زمان بحران ها و درمان صحیح بیماران در این زمان

۷-۲- آموزش اصول درمان تروماهای عروقی

Strategies استراتژی های هدف اختصاصی سوم (طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت لاپارسکوپی):

۱-۳- آشنایی و کسب مهارت استفاده از دستگاه ها و تجهیزات جراحی های درون بین

۲-۳- آشنایی با آثار فیزیولوژیک و عوارض جراحی های درون بین

۳-۳- آشنایی با انتخاب بیمار ، اندیکاسیون و کنترا اندیکاسیونهای جراحی های درون بین

۴-۳- کسب توانایی انجام جراحی های مختلف بروش اندوسکوپیک

۵-۳- قدرت تشخیص بهتر با توجه به امکان دسترسی توسط لنز به کلیه قسمت های حفره شکم و قفسه سینه

علیرغم انسزیون عمل کوچک

۶-۳- کاهش عوارض مورتالیتته و موریبدیتی بیماران، ناشی از عدم آموزش کلاسیک

۷-۳- عوارض پس از عمل کمتر (عوارض زخم ، عدم جوش خوردن استرنوتومی)

هدف کلی: طراحی و اجرای دوره های آموزشی کوتاه مدت جهت بهبود کیفیت آموزش بالینی					
هدف اختصاصی ۱: طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت آناتومی کلینیکال در عمل جراحی برداشت اعضا از فرد مرگ مغزی					
برنامه عملیاتی:					
نام فعالیت	مسوول اجرا	تاریخ شروع	تاریخ پایان	شاخص دستیابی	گزارش پیشرفت برنامه
نیازسنجی آموزشی	کمیته دستیاری	۹۴/۸/۱	تاکنون		
بحث مشکلات اجرایی و نقاط ضعف دستیاران	کمیته دستیاری				
بحث آموزش پیش سازنده ها و پیش نیازها برای دستیاران	کمیته دستیاری				
انتخاب فردی به عنوان برگزارکننده دوره	دکتر محسن علی اکبریان	۹۴/۹/۱	تاکنون		
هماهنگی با بیمارستان منتصریه	مدیر گروه جراحی				
طراحی برنامه آموزشی مناسب (در خصوص تقسیم بندی دستیاران برای رفتن به روتیشن)	Chief رزیدنت			وجود مستندات	
تهیه فرم ارزشیابی دستیاران	کارشناس آموزش گروه			وجود مستندات	
تصویب فرم ارزشیابی	کمیته دستیاری			وجود مستندات	
برگزاری دوره	دکتر محسن علی اکبریان				
ارزشیابی و بازخورد از دوره	کارشناس گروه			وجود مستندات	کسب رتبه سوم در فرایندهای آموزشی جشنواره شهید مطهری اردیبهشت ۹۴
بررسی گزارشات و نتیجه گیری	کمیته دستیاری				

هدف کلی : طراحی و اجرای دوره های آموزشی کوتاه مدت جهت بهبود کیفیت آموزش بالینی					
هدف اختصاصی ۲: طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت تروما					
برنامه عملیاتی :					
گزارش پیشرفت برنامه	شاخص دستیابی	تاریخ پایان	تاریخ شروع	مسوول اجرا	نام فعالیت
		تاکنون	۹۳/۹/۱	کمیته دستیاری	نیازسنجی آموزشی
				کمیته دستیاری	بحث مشکلات اجرایی و نقاط ضعف دستیاران
				کمیته دستیاری	بحث آموزش پیش سازنده ها و پیش نیازها برای دستیاران
		تاکنون	۹۳/۱۰/۱	دکتر احسان سلطانی	انتخاب فردی به عنوان برگزارکننده دوره
				مدیر گروه جراحی	هماهنگی با بیمارستان منتصریه
	وجود مستندات			Chief رزیدنت	طراحی برنامه آموزشی مناسب (در خصوص تقسیم بندی دستیاران برای رفتن به روتیشن)
	وجود مستندات			کارشناس آموزش گروه	تهیه فرم ارزشیابی دستیاران
	وجود مستندات			کمیته دستیاری	تصویب فرم ارزشیابی
				دکتر احسان سلطانی	برگزاری دوره
کسب رتبه سوم در فرایندهای آموزشی جشنواره شهید مطهری اردیبهشت ۹۳	وجود مستندات			کارشناس گروه	ارزشیابی و بازخورد دوره
				کمیته دستیاری	بررسی گزارشات و نتیجه گیری

هدف کلی : طراحی و اجرای دوره های آموزشی کوتاه مدت جهت بهبود کیفیت آموزش بالینی					
هدف اختصاصی ۲: طراحی و اجرای دوره آموزشی کوتاه مدت لاپارسکوپی					
برنامه عملیاتی :					
گزارش پیشرفت برنامه	شاخص دستیابی	تاریخ پایان	تاریخ شروع	مسوول اجرا	نام فعالیت
		تاکنون	۹۲/۷/۱	کمیته دستیاری	نیازسنجی آموزشی
				کمیته دستیاری	بحث مشکلات اجرایی و نقاط ضعف دستیاران
				کمیته دستیاری	بحث آموزش پیش سازنده ها و پیش نیازها برای دستیاران
		تاکنون	۹۲/۸/۱	دکتر علی جنگجو	انتخاب فردی به عنوان برگزارکننده دوره
				مدیر گروه جراحی	هماهنگی با بیمارستان منتصریه
	وجود مستندات			Chief رزیدنت	طراحی برنامه آموزشی مناسب (در خصوص تقسیم بندی دستیاران برای رفتن به روتیشن)
	وجود مستندات			کارشناس آموزش گروه	تهیه فرم ارزشیابی دستیاران
	وجود مستندات			کمیته دستیاری	تصویب فرم ارزشیابی
				دکتر علی جنگجو	برگزاری دوره
	وجود مستندات			کارشناس گروه	ارزشیابی و بازخورداز دوره
				کمیته دستیاری	بررسی گزارشات و نتیجه گیری